

۶۳۷۳

۱۰۴۲

شماره ترتیب چاپ:

—

شماره چاپ سابقه:

۳۹۹

شماره دفتر ثبت:

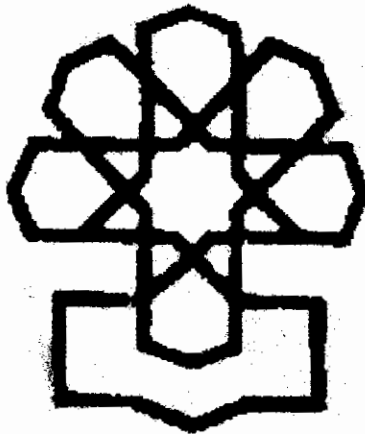
دوره ششم - سال دوم

۱۳۸۰-۱۳۸۱

تاریخ چاپ ۱۳۸۰/۱۰/۱۶

گزارش کارشناسی درباره لایحه:

اجازه افزایش سرمایه جمهوری اسلامی ایران
در بانک توسعه اسلامی

اقتصادی - امنیت ملی و سیاست خارجی - برنامه و بودجه و محاسبات

کمیسیون های ارجاعی

کد موضوعی: ۲۰۰

شماره مسلسل: ۶۳۷۳

معاونت پژوهشی

اسفند ۱۳۸۰

کار: دفتر بررسی های اقتصادی

اجازه افزایش سرمایه جمهوری اسلامی ایران
در بانک توسعه اسلامی

کدموضوعی: ۲۰۰

شماره مسلسل: ۶۳۷۳

۱. مقدمه

بانک توسعه اسلامی یکی از پنج بانک توسعه بین‌المللی و از نهادهای تخصصی وابسته به سازمان کنفرانس اسلامی است و سهامداران آن، دولت‌های کشورهای اسلامی هستند. این بانک در عملکرد خود ضمن به کارگیری مبانی بانکداری اسلامی از روش‌ها و شیوه‌های مطابق با استانداردهای پیشرفته بین‌المللی بانکداری نیز استفاده می‌کند. بانک مزبور بنابر ضرورت‌های اقتصادی و سیاسی موجود در جهان اسلام و به منظور کمک به توسعه اقتصادی و اجتماعی کشورهای اسلامی و جوامع مسلمان در تاریخ ۲۰ اکتبر ۱۹۷۵ میلادی به وسیله ۲۲ کشور اسلامی بنیان نهاده شد. سرمایه اولیه بانک ۲ میلیارد دینار اسلامی تعیین گردید (دینار اسلامی واحد محاسبات بانک توسعه اسلامی و برابر با یک حق برداشت مخصوص در صندوق بین‌المللی پول یا ۱/۳۲ دلار است). هم‌اکنون با گذشت بیست و شش سال از تأسیس بانک، تعداد اعضای آن به ۵۴ کشور اسلامی از آسیا، آفریقا، اروپا و امریکای لاتین رسیده است.

۲. اهداف

هدف از تأسیس بانک توسعه اسلامی کمک به توسعه اقتصادی - اجتماعی کشورهای عضو و جوامع اسلامی به صورت مشارکتی و مطابق با قوانین شریعت اسلام است (ماده یک اساسنامه بانک). فعالیت‌های اساسی بانک طبق اساسنامه عبارتند از:

۱. سرمایه گذاری در پروژه های تولیدی، زیربنایی و اجتماعی به صورت مشارکت در آن پروژه ها یا تأمین مالی آن ها از طریق اعطای وام بدون بهره با کارمزد مشخص به بخش های خصوصی و عمومی (مدت بازپرداخت این وام ها ۱۵ تا ۲۵ سال با یک دوره تنفس ۳ تا ۵ ساله است)؛

۲. کمک به توسعه تجارت خارجی، به ویژه در مورد کالاهای سرمایه ای، در میان کشورهای عضو.

۳. ارائه کمک های فنی به کشورهای عضو.

۴. انجام تحقیقات به منظور تطبیق فعالیت های اقتصادی، مالی و بانکی کشورهای عضو با اصول شریعت اسلامی.

۵. قبول سپرده و ایجاد و بهره برداری از صندوق های تخصصی با اهدافی خاص از قبیل کمک به جوامع اسلامی در کشورهای غیر عضو.

۳. کشورهای عضو

شرط عضویت در بانک، عضویت داشتن در سازمان کنفرانس اسلامی است؛ زیرا این بانک در واقع بانک سازمان کنفرانس اسلامی محسوب می شود. هم اکنون ۵۴ کشور، عضو این بانک هستند. میزان سرمایه تعهد شده و درصد سهم از سرمایه عمده ترین سهامداران این بانک (که هر یک بیش از یک درصد از سهام بانک را در اختیار دارند) به ترتیب در جدول شماره ۱ مشخص شده است.

جدول ۱- سرمایه و درصد سهم از سرمایه کشورهای عضو بانک توسعه اسلامی
(واحد: میلیون دینار اسلامی)

درصد از سرمایه	میزان سرمایه تعهد شده	نام کشور
۲۴/۵۶	۹۹۷/۱۷	عربستان
۱۲/۲۳	۴۹۶/۶۴	کویت
۹/۸۵	۴۰۰	لیبی
۸/۶۲	۳۴۹/۹۷	ایران
۸/۵۲	۳۴۶	مصر
۷/۷۷	۳۱۵/۴۷	ترکیه
۶/۹۷	۲۸۳/۰۳	امارات متحده عربی
۳/۰۶	۱۲۴/۲۶	الجزایر
۳/۰۶	۱۲۴/۲۶	پاکستان
۳/۰۶	۱۲۴/۲۶	اندونزی
۱/۹۶	۷۹/۵۶	مالزی
۱/۲۱	۴۹/۲۹	بنگلادش
۱/۲۱	۴۹/۲۳	قطر

بقیه کشورهای عضو هر یک کم تر از یک درصد از سرمایه بانک را دارا هستند.

۴. انواع تسهیلات بانکی

انواع تسهیلاتی که در حال حاضر برای اجرای طرح‌ها یا اعتبارات تجاری ارائه می‌شود عبارتند از: وام، اجاره به شرط تملیک، فروش اقساطی، کمک‌های فنی، مشارکت در سرمایه تسهیم سود، استثنا و اعتبارات تجاری. بانک تسهیلات را از محل منابع خود تأمین اعتبار می‌کند و در هر یک از بخش‌های فوق تاکنون همکاری‌هایی با جمهوری اسلامی ایران داشته است.

وام

این نوع از تسهیلات برای طرح‌هایی با آثار اجتماعی و اقتصادی قابل توجه که زمان اجرای طولانی دارند و ممکن است درآمدزا هم نباشند، به کار می‌رود. وام‌ها به دولت‌ها یا مؤسسات عمومی و غالباً به کشورهای عضو کم‌تر توسعه یافته برای اجرای طرح‌های زیربنایی و صنعتی اعطا می‌شود. تاکنون از این نوع تسهیلات برای دانشگاه صنعتی شریف (۸/۵ میلیون دلار) و بیمارستان قلب و عروق (۲۷ میلیون دلار) استفاده شده است.

اجاره به شرط تملیک

یک نوع اعتبار میان مدت برای اجرای طرح‌های صنعتی است که براساس آن تجهیزات سرمایه‌ای و سایر سرمایه‌های ثابت مثل کارخانه، ماشین آلات و تجهیزات برای صنایع، صنایع تبدیلی کشاورزی، زیربنایی، حمل و نقل و غیره برای بخش خصوصی و بخش عمومی ارائه می‌شود. این نوع از تسهیلات برای کشتی، تانکرهای نفت، کشتی‌های ماهیگیری و غیره هم اعطا می‌گردد. بعد از پایان مدت اجاره، بانک مالکیت تجهیزات را به مستأجر به صورت هدیه منتقل می‌کند. طرح سیمان سفید ساوه به صورت اجاره به شرط تملیک توسط بانک به مبلغ ۲۸/۵ میلیون دلار تأمین اعتبار گردیده که هم اکنون اقساط آن در حال بازپرداخت است.

فروش اقساطی

فروش اقساطی شبیه اجاره به شرط تملیک است. یک تفاوت اساسی این است که در فروش اقساطی مالکیت سرمایه پس از حمل به ذی نفع منتقل می‌شود. طبق این نوع از تأمین اعتبار، بانک تجهیزات و ماشین آلات را خریداری می‌کند و به قیمت بالاتر به ذی نفع می‌فروشد.

مشارکت در سرمایه

در این روش بانک در سرمایه شرکت‌های موجود یا جدید در بخش خصوصی یا عمومی مشارکت می‌کند. مشارکت بانک حداکثر معادل ۳۳ درصد سرمایه ثبت شده است.

تسهیم سود

نوعی از مشارکت است که طبق آن دو یا چند طرف برای تأمین مالی یک شرکت، سرمایه‌ای را فراهم می‌کنند. مشارکت کنندگان به نسبت سهمی که فراهم کرده‌اند در سود - یا زیان - شریک هستند.

خطوط اعتباری به مؤسسات اعتباری توسعه ملی کشورها

طبق این طبقه‌بندی، بانک از طریق اعطای تسهیلات، اجازه به شرط تملیک و فروش اقساطی به منظور کمک به رشد و توسعه صنایع کوچک و متوسط کشورهای عضو (عموماً در بخش خصوصی) اعتبار می‌دهد. طی سال‌های گذشته یک خط اعتباری به مبلغ ۱۰ میلیون دلار برای صنایع تبدیلی کشاورزی در اختیار بانک کشاورزی ایران قرار گرفته است. از اعتبار فوق تاکنون شرکت بابا تجارت استفاده کرده است و شرکت‌های آذر تک تک و آرد سلطانیه در حال تهیه مدارک لازم هستند.

استثنا

این اعتبار یک نوع جدید از تأمین اعتبار برای اجرای طرح‌های صنعتی و تجارت کالاها، سرمایه‌ای و افزایش تولید صادراتی کشورهای عضو است. این نوع تأمین اعتبار بسیار شبیه به مقررات بیع متقابل در جمهوری اسلامی ایران است.

علاوه بر موارد مذکور، بانک برخی کمک‌های فنی رانیز به صورت بلاعوض یا وام برای خدمات مربوط به طرح‌ها از قبیل تهیه مطالعات امکان‌سنجی، طراحی و مهندسی، و نصب و ارائه خدماتی با ماهیت مشاوره‌ای، از قبیل تعیین سیاست‌ها، مطالعات بخش‌ها، تحقیقات و غیره به کشورهای عضو کم‌تر توسعه یافته اعطا می‌کند.

اعتبارات تجاری

علاوه بر تأمین اعتبار طرح‌ها، بانک برنامه‌های متنوع دیگری برای بخش خصوصی دارد. این برنامه‌ها عبارتند از:

اعتبار تجاری کوتاه مدت (ITFO)

در این برنامه بانک برای واردات مواد اولیه و تجهیزاتی که دارای پیامدهای توسعه‌ای هستند کمک می‌کند. وزارت صنایع در چهار مرحله اعتباراتی را برای واردات کاتوچو و پارچه استخوان‌بندی لاستیک استفاده کرده است. همچنین وزارت بازرگانی برای واردات کالاهای اساسی و راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران برای واردات قطعات یدکی از این اعتبار بهره‌مند شده‌اند.

اعتبار تجاری بلندمدت (LTTFS)

این اعتبار برای تشویق صادرات کالاهای غیرستتی کشورهای عضو اعطا می‌گردد. در ایران شرکت یاسان دشت برای اجرای طرح فراورده‌های حجیم شده با همکاری یک شرکت مالزیایی استفاده از این تسهیلات را درخواست کرده است.

۵. سرمایه بانک

سرمایه بانک در ابتدای تأسیس ۲,۰۰۰ میلیون دینار اسلامی بوده است. سرمایه فوق شامل ۲۰۰,۰۰۰ سهم (به ارزش هر سهم ۱۰,۰۰۰ دینار اسلامی) با تعهد پرداخت اعضا قابل دسترس است. از این سرمایه، مقدار تعهد شده بانک در ابتدا ۷۵۰ میلیون دینار اسلامی بود. سرمایه بانک (سرمایه مصوب و تعهد شده) با تصویب هیأت عامل بانک (متشکل از نمایندگان کشورهای عضو) قابل افزایش است (ماده ۴ اساسنامه).

در ژوئیه ۱۹۹۲ (آذر ماه ۱۳۷۰) سرمایه بانک به ۶,۰۰۰ میلیون دینار اسلامی افزایش یافت، که شامل ۶۰۰,۰۰۰ سهم به ارزش هر سهم ۱۰,۰۰۰ دینار اسلامی گردید. سطح سهام قابل پذیره نویسی بانک ۴ میلیارد دینار اسلامی تعیین و مقرر گردید میزان مشارکت هر کشور عضو در افزایش سرمایه، متناسب با میزان سهام پذیره نویسی شده توسط کشور مذکور در سرمایه بانک، قبل از افزایش سرمایه باشد. حسب قطعنامه صادر شده از سوی هیأت عامل بانک ۳۰ درصد ارزش سهام پذیره نویسی طی ده قسط مساوی سالانه قابل پرداخت است و مابقی سهام پذیره نویسی شده (۷۰ درصد) عندالمطالبه تعیین گردید.

بر اساس مصوبه هیأت عامل (مصوبه شماره ۴۲۲-۵) در بیست و ششمین نشست مجمع عمومی بانک در ۲۴ نوامبر ۲۰۰۱، سرمایه بانک به ۹,۰۰۰ میلیون دینار اسلامی (قابل افزایش تا ۱۵,۰۰۰ دینار اسلامی) افزایش داده شد. سرمایه تعهد شده (یا سهام قابل پذیره نویسی) بانک نیز به ۴,۰۰۰ میلیون دینار اسلامی (قابل افزایش تا ۸,۱۰۰ میلیون دینار اسلامی) افزایش یافت. این افزایش به ۴۰۰,۰۰۰ سهم به ارزش هر سهم ۱۰,۰۰۰ دینار اسلامی تقسیم می شود. افزایش سهام مذکور بیش تر به منظور تجهیز منابع مالی از بازارهای مالی بین المللی و با در نظر گرفتن شرایط عقود اسلامی صورت پذیرفته است. تخصیص سهام به هریک از کشورهای عضو بر مبنای میزان سهام پذیره نویسی شده قبلی آن کشور صورت می گیرد. این افزایش سرمایه عندالمطالبه است و پرداخت بخشی از سهام پذیره نویسی شده جدید یا تمام آن منوط به تصویب هیأت مدیره اجرایی بانک خواهد بود.

تصویب افزایش سرمایه مورد بحث توسط هیأت عامل الزام و تعهدی را برای کشورهای عضو جهت پذیره نویسی سهام تخصیص یافته ایجاد نمی کند و هر کشور عضو می تواند ظرف ۶ ماه از تاریخ تصویب قطعنامه فوق الذکر، آمادگی خود را برای پذیره نویسی سهام تخصیص یافته به بانک اعلام کند. عدم اعلام قبولی در ظرف مهلت مقرر ۶ ماهه به منزله انصراف از پذیره نویسی سهام تخصیص یافته تلقی می شود و سهام مربوط به دیگر کشورهای عضو عرضه خواهد شد.

۶. عملکرد بانک توسعه اسلامی از زمان تأسیس تا سال ۲۰۰۰ میلادی

عملکرد بانک، در قالب میزان منابعی که در اختیار اعضا قرار گرفته در جدول ۲ نشان داده شده است.

جدول ۲- عملیات بانک توسعه اسلامی و سود خالص حاصل عملیات طی سال‌های ۱۹۷۶-۲۰۰۰
(واحد: میلیون دینار اسلامی)

عملیات تأمین مالی بانک	۱۹۷۶-۱۹۹۵	۱۹۹۶	۱۹۹۷	۱۹۹۸	۱۹۹۹	۲۰۰۰	۱۹۹۶-۲۰۰۰
کل عملیات هادی:	۲۵۷۲/۲۸	۳۰۸/۲۱	۳۶۹/۶۶	۴۲۱/۸۹	۵۳۰/۲۵	۷۲۵/۲۹	۲۹۲۷/۹۸
تأمین مالی پروژه‌های	۲۵۰۳/۵۷	۳۰۶/۳۲	۳۶۲/۰۱	۴۳۳/۴	۵۲۲/۲۸	۷۱۸/۳۱	۲۹۵۰/۰۹
کمک‌های فنی	۶۸۷/۱	۱/۸۹	۵/۶۵	۸/۳۹	۵/۹۷	۷/۱۹	۹۷/۸
کل تأمین مالی تجاری:	۷۸۱۲/۶۱	۵۶۵/۵۹	۵۶۶/۲۳	۶۲۹/۹۸	۷۲۲/۸۹	۸۰۵/۸۵	۱۱۱۲۵/۲۴
تأمین مالی صادرات	۱۹۳/۱	۲۳/۸۴	۳۱/۱۳	۲۷/۲۵	۳۷/۹۹	۶۱/۳۲	۲۰۲/۵۳
تأمین مالی واردات	۷۱۰۱/۸۲	۳۶۰/۹۳	۳۶۴/۸۵	۳۹۴/۰۶	۶۰۷/۳۷	۶۵۱/۳۴	۹۴۸۰/۳۷
تأمین مالی توسط بانک IBP	۲۸۲/۴	۱۳۹/۱۱	۱۵۳/۲	۱۷۳/۷۵	۷۶/۲۹	۷۹/۰۶	۱۱۰۶/۰۱
تأمین مالی توسط صندوق IUF	۳۳/۲۹	۲۱/۸۱	۱۷/۲۵	۳۴/۹۲	۱۲/۹۴	۱۴/۱۳	۱۳۴/۴۴
عملیات صندوق وقف	۳۴۲/۸۷	۷/۸۹	۱۳/۰۷	۹/۳۹	۷/۹۱	۲۱/۲۶	۲۰۲/۵۹
کل عملیات تأمین مالی	۱۰۷۲۷/۷۶	۸۸۱/۶۹	۹۴۹/۱۶	۱۰۸۱/۲۶	۱۲۸۳/۱۵	۱۵۵۲/۸	۱۶۲۷۵/۸۲
سود خالص بانک		۵۹	۶۸/۱۸	۵۹/۶	۷۶/۰۴	۷۰/۲۹	

مأخذ: بانک توسعه اسلامی، گزارش‌های سالانه

چگونگی توزیع بخشی منابع مالی بانک در جدول شماره ۳ ارائه شده است. همان طور که ملاحظه می‌شود از زمان تأسیس بانک تاکنون، بیش از ۴۵ درصد منابع بانک به بخش خدمات اجتماعی و عمومی کشورهای عضو، بیش از ۶۳ درصد به بخش خدمات عمومی، اجتماعی، حمل و نقل و ارتباطات و ۲۹ درصد منابع به بخش‌های کشاورزی، صنعت و معدن اختصاص یافته است. می‌توان گفت که بیش‌ترین منابع این بانک به منظور تأمین مالی صادرات و واردات کالاها و خدمات مورد مصرف در بخش عمومی و اجتماعی کشورهای عضو به کار گرفته شده که برای مثال در مورد ایران، واردات لوازم یدکی لوکوموتیو، طرح مترو کرج یا کارخانه برق کرمان را می‌توان نام برد.

جدول ۳- توزیع بخشی منابع مالی بانک به پروژه‌ها و

(واحد: درصد)

کمک‌های فنی (۱۹۷۶-۲۰۰۰)

بخش	۱۹۹۶	۱۹۹۷	۱۹۹۸	۱۹۹۹	۲۰۰۰	۱۹۷۶-۲۰۰۰
کشاورزی	۱۳/۸۸	۲۱/۰۹	۷/۱	۱۴/۶	۱۲/۰۶	۱۴/۰۲
صنعت و معدن	۱۰/۶۶	۰/۱	۱۹/۶	۶/۲۴	۹/۸۴	۱۴/۹۵
حمل و نقل و ارتباطات	۱۸/۱۷	۱۹/۷۹	۱۳/۱	۱۲/۷۵	۱۳/۶۸	۱۶/۵۲
خدمات عمومی	۳۴/۶۷	۲۸/۷۲	۳۲/۵	۲۹/۹۹	۳۰/۶۲	۲۶/۵۷
خدمات اجتماعی	۲۱/۲۶	۲۹	۲۷/۱	۲۰/۵۷	۲۵/۳۳	۲۰/۲۷
خدمات مالی و سایر	۱/۳۶	۱/۲۹	۰/۶	۱۵/۸۵	۸/۴۶	۷/۶۷
جمع	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

مأخذ: همان.

جدول شماره ۴ سرمایه بانک و سرمایه تعهد شده ایران را در مقاطع دو ساله طی سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۰۰ نشان می‌دهد.

جدول ۴- حساب سرمایه بانک طی سال‌های ۱۹۹۱-۲۰۰۰ (برحسب هزار دینار اسلامی)

۲۰۰۰	۱۹۹۸	۱۹۹۶	۱۹۹۴	۱۹۹۲	۱۹۹۰	سرمایه بانک
۶,۰۰۰,۰۰۰	۶,۰۰۰,۰۰۰	۶,۰۰۰,۰۰۰	۶,۰۰۰,۰۰۰	۲,۰۲۸,۷۴۰	۲,۰۰۰,۰۰۰	سرمایه تصویب شده بانک
۴,۱۰۰,۰۰۰	۴,۰۰۰,۰۰۰	۴,۰۰۰,۰۰۰	۴,۰۰۰,۰۰۰	۲,۰۲۸,۷۴۰	۲,۰۰۰,۰۰۰	ارزش سهام منتشر شده (هر سهم ده هزار دینار اسلامی)
(۳۹,۴۶۰)	(۲۳۸,۷۳۰)	(۲۴۶,۲۳۰)	(۲۵۱,۲۳۰)	—	(۱,۰۳۹,۱۳۰)	سهام منتشر شده، تعهد نشده
۴,۰۶۰,۵۴۰	۳,۷۶۱,۲۷۰	۳,۷۵۳,۷۷۰	۳,۷۴۸,۷۷۰	۲,۰۲۸,۷۴۰	۱,۹۶۰,۸۷۰	سرمایه تعهد شده
(۱,۳۰۲,۹۵۰)	(۱,۱۹۹,۲۰۷)	(۱,۲۰۴,۵۰۸)	(۱,۱۹۹,۱۸۴)	—	—	سرمایه (سهام) دعوت به پرداخت نشده
(۲۴۱,۸۰۰)	(۲۶۷,۷۰۱)	(۵۲۰,۸۷۴)	(۵۶۷,۵۹۷)	۲۶۲,۲۵۴	۹,۵۸۳	اقساط سهام سررسید نشده
۲,۵۱۵,۷۹۰	۲,۲۹۴,۳۶۲	۲,۰۲۸,۳۸۸	۱,۹۸۱,۹۸۹	۱,۷۶۶,۴۸۶	۱,۹۵۱,۲۸۷	سرمایه (سهام) دعوت به پرداخت شده
۱,۹۷۵	۱,۴۲۵	۱۱,۰۳۴	۲۶۳	۴,۰۰۲	—	اقساط سهام پرداخت شده سررسید نشده
(۲۸,۵۱۱)	(۳۹,۲۰۹)	(۲۲,۲۷۴)	(۱۷۶,۸۴۳)	(۷۲,۳۱۵)	(۲۸۸,۹۷۴)	اقساط سهام پرداخت نشده سررسید شده
۲۲,۴۸۹,۲۵۴	۲۲۵,۶۵۷	۲,۰۱۶,۹۴۸	۱,۸۰۵,۴۰۹	۱,۶۹۸,۱۷۳	۱,۶۶۲,۳۱۳	سرمایه پرداخت شده
۳۴۹,۹۷۰	۳۴۹,۹۷۰	۳۴۹,۹۷۰	۳۴۹,۹۷۰	۱۷۷,۵۰۰	۲,۵۰۰	سرمایه تعهد شده ایران

مأخذ: همان.

۷. موقعیت ایران در بانک توسعه اسلامی

ایران در سال ۱۳۶۶ (۱۹۸۷ میلادی) با سرمایه اولیه ۲/۵ میلیون دینار اسلامی (۲۵۰ سهم) به عضویت بانک درآمد. سپس همزمان با تصویب افزایش سرمایه بانک از ۲ میلیارد دینار

اسلامی به ۴ میلیارد، در شانزدهمین اجلاس فوق‌العاده هیأت عامل بانک در ژوئن ۱۹۹۲ (تیرماه ۱۳۷۱)، در بهمن ماه همان سال تقاضای افزایش سرمایه ایران به میزان ۱۷۵ میلیون دینار اسلامی پذیرفته شد (این میزان سرمایه تعهد شده در ده قسط مساوی سالانه پرداخت گردید). بنابراین با احتساب سرمایه اولیه ایران، میزان سرمایه ایران به ۱۷۷/۵ میلیون دینار اسلامی رسید. در سال ۱۳۷۲ (۱۹۹۲ میلادی) نیز سرمایه ایران طبق مصوبه هیأت عامل بانک، از محل افزایش سرمایه جدید بانک، تا سقف سرمایه تعهد شده قبل افزایش یافت. بنابراین در این مرحله سرمایه ایران به ۱۷۲/۴۷ میلیون دینار اسلامی رسید (۳۰ درصد این میزان، برابر با ۵۱ میلیون دلار باید طی ۱۰ قسط سالانه پرداخت می‌شد که سررسید آخرین قسط آن دهم دی‌ماه سال ۱۳۸۰ بود و پرداخت شده است و ۷۰ درصد باقی به صورت عندالمطالبه است). بدین ترتیب میزان افزایش سرمایه تعهد شده ایران طی مقطع ۱۳۷۱-۱۳۷۲ به میزان ۳۴۷/۴۷ میلیون دینار اسلامی بوده که ۲۴/۴۷ میلیون دینار اسلامی بیش‌تر از سقف رقم مجوز قانونی افزایش سرمایه جمهوری اسلامی ایران در بانک توسعه اسلامی (۳۲۳ میلیون دینار اسلامی)، مصوب ۱۳۷۰/۱/۳۰ مجلس شورای اسلامی است.

به هر حال سرمایه تعهد شده کنونی ایران در حال حاضر ۳۴۹/۹۷ میلیون دینار اسلامی است که از این میزان، بخش پرداخت نشده عندالمطالبه آن برابر ۱۲۰/۷۲۹ میلیون دینار اسلامی است (۷۰ درصد آخرین افزایش سرمایه ایران). میزان سرمایه پرداخت شده قطعی ایران تاکنون ۲۲۹/۲۴۱ میلیون دینار اسلامی است (بیش از یک درصد از سرمایه پرداخت شده بانک).

در مورد موقعیت ایران در این بانک باید گفت که از سال ۱۹۹۲ (۱۳۷۱-۱۳۷۲) که کشورمان سرمایه خود را در این بانک افزایش داده تاکنون با دارا بودن بیش از ۸ درصد از سرمایه بانک، چهارمین سهامدار بزرگ این بانک پس از عربستان، کویت و لیبی است و به همین دلیل دارای یک کرسی در هیأت مدیره بانک است (براساس مصوبه هیأت عامل بانک، هفت سهامدار عمده بانک هر یک دارای یک کرسی یا یک عضو در هیأت مدیره هستند).

کل مبالغی که تاکنون از بابت سهام پذیره‌نویسی شده به بانک توسعه اسلامی پرداخت گردیده (با احتساب قسطی که در تاریخ ۱۳۸۰/۱۰/۱۰ سررسید شده) مبلغ ۲۲۸،۶۷۴،۱۰۰

دینار اسلامی (با احتساب نرخ تسعیر دینار اسلامی به دلار بر پایه هر دینار اسلامی برابر حدوداً ۱/۳۲ دلار) و تقریباً معادل ۳۰۱/۸ میلیون دلار است.

بانک توسعه اسلامی تاکنون بالغ بر ۱/۵۱۳ میلیارد دلار تسهیلات به نفع دستگاه‌های مختلف کشورمان به تصویب رسانده که از این میزان مبلغ ۱۸۷ میلیون دلار به علت ضعف دستگاه‌های داخلی و عدم جذب به موقع آن باطل شده است (جداول ضمیمه را ملاحظه کنید). شایان ذکر است که میزان تسهیلات مصوب از سوی بانک توسعه اسلامی ملاک بهره‌گیری کشورمان از امکانات بانک است، که فی‌نفسه در قیاس با مبلغ پرداخت شده از بابت سهم شرکت به بیش از پنج برابر است. در صورت مشارکت در افزایش سرمایه جدید نه فقط امکان استفاده از تسهیلات بانک با اعمال ضریب ۵ برابر فوق‌الذکر یا حتی به مراتب بیش‌تر فراهم خواهد شد، بلکه امکان استفاده از سایر امکانات بانک مثل تسهیلات سایر مؤسسات وابسته به بانک نظیر شرکت اسلامی تضمین اعتبار صادراتی و بیمه سرمایه‌گذاری و شرکت اسلامی توسعه بخش خصوصی نیز به ترتیب برای پوشش بیمه صادرات مختلف کالا و خدمات و همچنین تأمین مالی پروژه‌های بخش خصوصی از طریق فاینانس و مشارکت در سرمایه‌میسر خواهد گردید. به علاوه، این امر، امکانات مناسبی را برای بهره‌گیری از کمک‌های بلاعوض مختلف یا دوره‌های آموزشی و سمینارهای برگزار شده از سوی بانک فراهم می‌آورد.

چنانچه جمهوری اسلامی ایران در افزایش سرمایه جدید مشارکت نکند، آثار زیر به بار خواهند آمد:

۱. به لحاظ کاهش سهم سرمایه کشورمان در بانک، موقعیت فعلی جمهوری اسلامی ایران در بانک به عنوان چهارمین سهامدار بزرگ، تنزل می‌کند و اگر میزان سهام سرمایه کشورمان محدود به میزان پذیره‌نویسی شده قبلی گردد، کرسی دائمی در هیأت مدیره اجرایی بانک، از دست خواهد رفت و در نتیجه جمهوری اسلامی ایران قادر نخواهد بود در تصمیم‌گیری‌های هیأت مدیره بانک مشارکت مؤثر داشته باشد.

۲. در صورت از دست دادن کرسی دائمی در هیأت مدیره اجرایی بانک، به لحاظ فقدان امکان ورود مستقیم در مذاکرات هیأت مدیره اجرایی بانک، امکان دفاع مؤثر از پروژه‌های

جمهوری اسلامی ایران اعم از تأمین مالی پروژه یا تأمین مالی تجاری یا کمک‌های بلاعوض مختلف فراهم نخواهد شد و مآلاً میزان بهره‌گیری از تسهیلات بانک نیز به تبع آن کاهش خواهد یافت.

۳. عدم مشارکت در افزایش سهام سرمایه بانک، خلاف شیوه جمهوری اسلامی برای حضور فعال در مؤسسات و سازمان‌های بین‌المللی تلقی می‌گردد.

جدول ضمیمه

جدول ۱. کلیه تسهیلات پروژه‌ای مصوب بانک توسعه اسلامی

مبلغ اعتبار مصوب میلیون دلار	موضوع پروژه	ذی نفع
۱۸,۲	خرید ماشین آلات جهت تسطیح زمین	۱. شرکت توسعه نیشکر وزارت کشاورزی
۵	نوسازی مدارس تخریب شده در اثر زلزله در استان‌های گیلان و زنجان	۲. وزارت آموزش و پرورش
۲۸	ایجاد کارخانه تولید سیمان سفید	۳. شرکت سیمان سفید ساوه سازمان صنایع ملی ایران
۸/۵	خرید لوازم آموزشی و تجهیزات آزمایشگاهی	۴. دانشگاه صنعتی شریف وزارت آموزش و فرهنگ عالی
۱۲/۰۶	کارخانه دیسک و صفحه کلاج	۵. شرکت مرتب سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران
۲۵	بیمارستان ۴۰۰ تختخوابی قلب و عروق تهران	۶. مرکز تحقیقات قلب و عروق - وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
۳۴	کارخانه استحصال شکر فارابی	۷. شرکت توسعه نیشکر وزارت کشاورزی
۳۳	کارخانه استحصال شکر فارابی	۸. راه آهن - وزارت راه و ترابری
۲۰	طرح توسعه کارخانه تولید گیربکس	۹. شرکت چرخشگر - سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران
۲۸/۵۹	ساخت سیلو در ارومیه و بیجار	۱۰. وزارت جهاد سازندگی
۶۲/۵	نیروگاه سیکل ترکیبی کرمان	۱۱. وزارت نیرو - سازمان توسعه برق ایران
۲۰	ساخت سیلوی تهران	۱۲. وزارت جهاد سازندگی
۴۲	سد و شبکه آبیاری جگین	۱۳. وزارت نیرو شرکت آب منطقه‌ای هرمزگان
۵۵/۵	آبرسانی به قشم از بندعباس	۱۴. وزارت نیرو شرکت آب منطقه‌ای هرمزگان
۳۴	فاضلاب همدان	۱۵. وزارت نیرو و شرکت فاضلاب همدان
۲۷/۵	راه آهن دو خطه تهران - مشهد	۱۶. راه آهن
۳۰	خط انتقال برق ونک و مصلی - قورخانه	۱۷. وزارت نیرو
۴۸۷/۷		جمع کل

جدول ۲. کلیه تسهیلات تجاری کوتاه مدت (ITFO) مصوب بانک توسعه اسلامی

شماره عملیات	سال	ذی نفع	مبلغ اعتبار مصوب (میلیون دلار)	تاریخ تصویب
ITFO1	۱۳۶۸	وزارت بازرگانی	۱۵	۱۳۶۸
ITFO2		شرکت ملی فولاد ایران	۱۵	۱۳۶۸/۱۲/۱۲
ITFO3	۱۳۶۹	"	۱۰	۱۳۶۹/۸/۱۰
ITFO4		وزارت بازرگانی	۵	۱۳۶۹
ITFO5	۱۳۷۰	گروه ملی صنعتی فولاد ایران	۱۴	۱۳۷۰/۴/۲۳
ITFO6		"	۱۰	۱۳۷۰/۶/۲۳
ITFO7		"	۵	۱۳۷۰/۱۱/۲۸
ITFO8	۱۳۷۱	"	۱۵	۱۳۷۱/۳/۷
ITFO9		راه آهن	۲۰	۱۳۷۱/۸/۱۶
ITFO10	۱۳۷۲	"	۲۰	۱۳۷۲/۱/۱۵
ITFO11		وزارت کشاورزی	۷	۱۳۷۲/۲/۱۹
ITFO12		"	۴/۸	۱۳۷۲/۳/۴
ITFO13		"	۳	۱۳۷۲/۳/۴
ITFO14		وزارت صنایع	۱۵	۱۳۷۲/۶/۱۴
ITFO15	"	۶	۱۳۷۲/۱۱/۱۱	
ITFO16	۱۳۷۳	وزارت بازرگانی	۱۰	۱۳۷۳/۶/۲۱
ITFO17		وزارت صنایع	۱۰	۱۳۷۳/۱۱/۳
ITFO18	۱۳۷۴	وزارت بازرگانی	۱۰	۱۳۷۳/۱۱/۳
ITFO19		"	۱۰	۱۳۷۴/۱/۴
ITFO20		"	۱۰	۱۳۷۴/۳/۴
ITFO21		"	۱۰	۱۳۷۴/۶/۱۲
ITFO22		وزارت صنایع	۶	۱۳۷۴/۹/۷

ادامه جدول ۲. تسهیلات تجاری کوتاه مدت (ITFO) مصوب بانک توسعه اسلامی

شماره عملیات	سال	ذی نفع	مبلغ اعتبار مصوب (میلیون دلار)	تاریخ تصویب	
ITFO23		"	۵	۱۳۷۴/۱۱/۸	
ITFO24		وزارت بازرگانی	۵	۱۳۷۴/۱۱/۱۷	
ITFO25	۱۳۷۵	راه آهن	۹	۱۳۷۵/۲/۲۳	
ITFO26		شرکت واگن پارس	۵	۱۳۷۵/۲/۲۳	
ITFO27		وزارت صنایع	۱۵	۱۳۷۵/۲/۲۳	
ITFO28		وزارت بازرگانی	۱۵	۱۳۷۵/۱۰/۱۷	
ITFO29		راه آهن	۱۵	۱۳۷۵/۱۰/۱۷	
ITFO30		وزارت صنایع	۱۵	۱۳۷۶/۲/۱۵	
ITFO31		وزارت صنایع	۱۵	۱۳۷۶/۶/۱۵	
ITFO32	۱۳۷۶	راه آهن	۱۵	۱۳۷۶/۸/۲۷	
ITFO33		وزارت صنایع	۱۵	۱۳۷۶/۲/۱۵	
ITFO34	۱۳۷۷	"	۱۰	۱۳۷۷/۶/۳	
ITFO35	۱۳۷۷	"	۱۰	۱۳۷۷/۶/۲۹	
ITFO36		"	۸	۱۳۷۷/۶/۲۹	
ITFO37	۱۳۷۷	"	۲	۱۳۷۷/۷/۲۲	
ITFO38	۱۳۷۸	وزارت بازرگانی	۱۵	۱۳۷۸/۱/۱۷	
ITFO39		راه آهن	۱۰	۱۳۷۸/۱/۱۷	
ITFO40		وزارت صنایع	۲۰	۱۳۷۸/۵/۲	
ITFO41		وزارت صنایع	۲۰	۱۳۷۸/۵/۴	
ITFO42		بانک توسعه صادرات ایران	۱۵	۱۳۷۸/۱۰/۲۵	
ITFO43		وزارت صنایع	۱۰		۱۳۷۸/۱۱/۹
		(شرکت واگن پارس)			

ادامه جدول ۲. تسهیلات تجاری کوتاه مدت (ITFO) مصوب بانک توسعه اسلامی

شماره عملیات	سال	ذی نفع	مبلغ اعتبار مصوب (میلیون دلار)	تاریخ تصویب
ITFO44		وزارت صنایع (شرکت تراکتورسازی ایران)	۱۰	۱۳۷۸/۱۲/۷
ITFO45	۱۳۷۹	راه آهن	۱۰	۱۳۷۹/۲/۲۰
ITFO46		شرکت الیاف	۱۰	۱۳۷۹/۳/۳۰
ITFO47		شرکت تولیدی ایران تایر	۱۰	۱۳۷۹/۴/۶
ITFO48		شرکت پارسیلون	۱۰	۱۳۷۹/۴/۲۱
ITFO49		شرکت پلی اکریل ایران	۱۰	۱۳۷۹/۵/۲۶
ITFO50		مجتمع صنایع لاستیک کرمان	۱۵	۱۳۷۹/۶/۳۰
ITFO51		شرکت لاستیک دنا	۱۰	۱۳۷۹/۷/۴
ITFO52		شرکت تولیدی کیان تایر	۵	۱۳۷۹/۷/۱۹
ITFO53		شرکت لاستیک پارس	۱۰	۱۳۷۹/۸/۳
ITFO54		شرکت سام الکترونیک	۷	۱۳۷۹/۸/۱۰
ITFO55		شرکت تولیدی ایران تایر	۱۰	۱۳۷۹/۸/۳۰
ITFO56		شرکت نورد و لوله اهواز	۲۵	۱۳۷۹/۸/۳۰
ITFO57		شرکت آرتاویل تایر	۱۵	۲۰۰۰/۱۲/۱۹
ITFO58		شرکت فولاد خوزستان	۲۵	۲۰۰۰/۱/۲۳
ITFO59	۱۳۸۰	پارس الکتریک	۱۵	۲۰۰۰/۱/۲۵
ITFO60		راه آهن	۱۷	
ITFO61		پارسیلون	۱۰	
ITFO62		سایپا دیزل	۱۰	۲۰۰۰/۲/۱۱
ITFO63		هپکو	۱۰	۲۰۰۰/۱/۱۷
ITFO64		الیاف	۱۰	۲۰۰۰/۱/۱۷
ITFO65		پارسیلون	۱۰	
ITFO66		الیاف	۱۰	
جمع کل			۷۵۵/۸	

جدول ۳. کمک‌های بلاعوض مصوب بانک توسعه اسلامی

مبلغ اعتبار مصوب	موضوع کمک به میلیون دلار	ذی نفع	ردیف
۵	بازسازی مدارس تخریب شده در اثر زلزله در استان‌های گیلان و زنجان	وزارت آموزش و پرورش	۱
۱/۲	اسکان آوارگان عراقی (خرید ۱۰ دستگاه اتوبوس بیمارستانی)	جمعیت هلال احمر	۲
۰/۳	اسکان آوارگان عراقی، خرید چادر و دیگر تجهیزات	جمعیت هلال احمر	۳
۲	نوسازی مدارس و مرکز بهداشتی در استان‌های اردبیل و خراسان	وزارت آموزش و پرورش و وزارت بهداشت و درمان	۴
۰/۴	توسعه تجهیزات آزمایشگاهی	وزارت بهداشت و درمان	۵
۸/۹	جمع		

جدول ۴. اعتبارات پرداختی به مؤسسات مالی

مبلغ خط اعتباری مصوب به میلیون دلار	مؤسسه مالی	ردیف
۶	بانک صنعت و معدن	۱
۱۴/۲۵	بانک صنعت و معدن	۲
۱۰	بانک کشاورزی	۳
۶	بانک توسعه صادرات ایران	۴
۱۵		
۵۰	بانک ملت	۵
۵۰	بانک کشاورزی	۶
۱۰۰	شرکت بازرگانی دولتی	۷
۲۵۱/۳	جمع	

جدول ۵. وضعیت استفاده از تسهیلات تجاری

کوتاه مدت (EFS) بانک توسعه اسلامی

ردیف	شرکت وارد کننده	مبلغ به دلار
۱	شرکت بازرگانی دولتی ایران	۴,۵۳۶,۰۰۰
۲	شرکت بازرگانی دولتی ایران	۹,۰۷۲,۰۰۰
۳	شرکت بازرگانی دولتی ایران	۹,۰۷۲,۰۰۰
۴	شرکت بازرگانی دولتی ایران	۱۲,۰۴۸,۷۵۰
۵	شرکت بازرگانی دولتی ایران	۸,۸۰۴,۲۵۰
۶	شرکت بازرگانی دولتی ایران	۳,۸۵۸,۷۵۰
۷	شرکت بازرگانی دولتی ایران	۴,۰۱۶,۲۵۰
۸	شرکت بازرگانی دولتی ایران	۷,۹۳۸,۰۰۰
۹	شرکت بازرگانی دولتی ایران	۷,۵۹۱,۵۰۰
۱۰	شرکت بازرگانی دولتی ایران	۳,۷۹۵,۷۵۰
۱۱	شرکت سیمرخ	۶,۰۰۰,۰۰۰
۱۲	شرکت بازرگانی دولتی ایران	۳,۰۴۵,۰۰۰
۱۳	شرکت بازرگانی دولتی ایران	۶,۵۲۳,۱۲۵
۱۴	شرکت بازرگانی دولتی ایران	۱۵,۰۰۰,۰۰۰
۱۵	شرکت بازرگانی دولتی ایران	۳,۸۴۳,۰۰۰
۱۶	شرکت بازرگانی دولتی ایران	۳,۹۶۱,۱۲۵
۱۷	شرکت بازرگانی دولتی ایران	۶,۳۲۶,۲۵۰
۱۸	شرکت بازرگانی دولتی ایران	۷,۲۹۷,۵۰۰
	جمع کل	۱۲۲,۷۲۹,۲۵۰

جمع کل تسهیلات پروژه‌های و تجاری مصوب بانک توسعه اسلامی برای جمهوری اسلامی ایران تا تاریخ بهمن ۱۳۸۰ مبلغ ۱,۶۲۶,۴۲۹,۲۵۰ دلار است.